

Джерельна криниця

Програма виховної роботи
з учнями 8-9 класів

підготувала
вихователь Явела М.В.

2015

«Джерельна криниця»

програма виховної роботи

з учнями 8-9 класів

Явела Марія Василівна,

вихователь Фастівського ліцею-інтернату

Пояснювальна записка

У той час, коли в Україні відбуваються певні економічні, політичні та суспільні зміни, особливого значення набуває виховання громадян, які здатні побудувати відкрите, інформативне, громадянське суспільство, в основу якого були б закладені та постійно втілювалися конституційна демократія, толерантність та повага до прав людини.

Німецький мислитель Вільгельм Гумбольдт зауважував, що обставини, за яких протікає життя, впливають на людину більше, ніж виховання. Нинішня суспільна ситуація не дає підстав для соціального оптимізму та довіри до суспільства. Ми, педагоги, практично позбавлені можливості використовувати найбільш універсальний та ефективний метод навчання - власне життя у демократичному суспільстві. Надто мало прикладів з реального життя можна навести як доказ проголошених демократичних цінностей.

Великий вплив на формування молоді мають засоби масової інформації. Навіть, пануючі в суспільстві, соціальні норми значною мірою

сформовані ЗМІ. Для України на сьогодні актуальним є навчання дорослих і дітей правильному сприйняттю величезного потоку інформації, в якому кожна людина знаходиться щодня.

Працюючи з учнями 7класу, вивчаючи їхні здібності, нахили, інтереси, потреби, я помітила, що у дітей підліткового віку відбувається інтенсивне формування особистості, значне зростання моральних та інтелектуальних сил, починається перехід від дитинства до юності у фізичному, психічному і соціальному відношенні. Попередні дитячі інтереси зникають, народжуються нові. Особливо у цьому віці дитина починає проявляти інтерес до громадського життя, намагається розібратися у потоці інформації, виробити власну точку зору. Діти цього віку значно відрізняються характером і поведінкою. З одного боку, вони надзвичайно зосереджені на собі, а з іншого – здатні на вражаючий прояв альтруїзму. Їхня увага легко переходить з предмета на предмет, однак вони можуть сидіти тривалий час, зосередившись на тому, що їх справді цікавить. Підлітки прагнуть відмежуватися від усього підкреслено дитячого. Вони допитливі, активні, різкі, діяльні, галасливі та емоційні, прагнуть всього нового, незвичного.

Програма виховної роботи має назву «Джерельна криниця» не випадково. Священна роль криниці полягає в тому, що за народними уявленнями, джерельна вода єднає три сфери

буття: земне, підземне і небесне. Кругообіг води ніби здійснює зв'язок людини з її минулим і майбутнім. Криниця – символ здоров'я, сили, багатства, родючості, святості, чистоти.

«Чистий – мов джерело», «Вода – кров матінки землі» - віками жила народна мудрість. Криниця на батьківському подвір'ї - символ Вітчизни.

Сьогодні необхідно допомогти підростаючому поколінню зосередитися на тому, що ціннісні основи буття людини відпрацьовувалися століттями і завжди були значущими і першорядними в суспільстві.

Програмою передбачається залучення учнів до різних форм творчої та суспільно корисної діяльності, зокрема: пізнавальної, оздоровчої, трудової, художньо-естетичної, спортивної, пропагандистської, ігрової, культурної, екологічної, що організовуються у години дозвілля, тобто у позаурочний час.

Метою програми є формування у вихованців системи цінностей, ідеалів і пріоритетів, що сприяють закріпленню позитивних установок, обранню стилю поведінки, сприяння становленню особистості як творця і проектувальника власного життя, гармонізації відносин з довкіллям.

Програмою передбачено реалізацію таких завдань:

- вчити дітей мислити, відстоювати власну думку, оцінювати та аналізувати свою поведінку;
- формувати в учнів ціннісне ставлення до родини, поваги до батьків, культурної самобутності, мови і національних цінностей;
- розвивати екологічну, естетичну, правову, політичну, духовну та моральну культуру особистості,
- виховувати потребу у застосуванні в повсякденному житті набутих знань, сформованих навичок й умінь з метою збереження і зміцнення здоров'я, ведення здорового способу життя.

Очікувані результати:

- набуття учнями абсолютно вічних цінностей, що мають універсальне значення та необмежену сферу застосування (доброта, любов, чесність, гідність, справедливість);
- сформованість почуття патріотизму, національної гідності, бережливого ставлення до рідної землі, історичного минулого українського народу;
- усвідомлення цінності особистого життя, здоров'я, сімейних цінностей, поваги до батьків, пам'яті про предків;
- комунікабельність та контактність, уміння працювати в колективі.

Основними групами форм і методів виховного впливу є:

- методи формування свідомості (роз'яснення, бесіда, лекція, диспут, приклад);
- методи формування суспільної поведінки (педагогічна вимога, громадська думка, доручення, створення виховуючих ситуацій, тренінги, диспути, рольові ігри);
- методи стимулювання діяльності та поведінки (змагання, заохочення, покарання);
- методи контролю та аналізу ефективності виховання (моніторинг, анкетування, спостереження).

Зміст програми

1. Джерело моральності та культури спілкування.

Вивчення змін, які відбулися у розвитку кожної особистості і колективу. Організація життєдіяльності учнів (самоврядування, норми поведінки, традиції, взаємини співробітництва, особисті взаємини). Формування згуртованості, вміння відстоювати свою думку.

Орієнтовна тематика, форми проведення та зміст виховних справ

8 клас

Година спілкування «Конфлікти».

Орієнтовний зміст: обговорення певних правил, закономірностей в людських стосунках, творча робота «Асоціації», легенда про створення всесвіту, поняття конфлікту з наукової точки зору, причини виникнення конфліктів, творча робота «Конфліктні ситуації»

Бесіда «Етикет і ми»

Орієнтовний зміст: сутність поняття «етикет», міні-вистава «На день народження Олі», вікторина «Правила етикету», заключне слово вихователя.

Година спілкування «Людей нецікавих у світі немає»

Орієнтовний зміст: вступне слово вихователя, вірш російського поета

Є. Євтушенка: «Людей неинтересных в мире нет...», бліц-опитування наскільки уважні учні до своїх товаришів, обговорення хобі учнів.

Подорож у світ ввічливості «Ввічливі слова»

Орієнтовний зміст: індійська мудрість про ввічливість, конкретні правила ввічливості, вправа «Мікрофон», тест на ввічливість, колективне обговорення за запитаннями.

Бесіда «Подарунок – символ поваги».

Орієнтовний зміст: історія виникнення традиції дарувати подарунки, правила етикету дарування, «Подарунковий гороскоп», тест «Дорогий не подарунок — дорога твоя любов», символіка квітів, гра «Шоколадка».

Колективна творча справа «Подарунок нашому класу»

Орієнтовний зміст: протягом тижня учні виготовляють власними руками подарунок класу, вручають подарунок зі словами: «Я дарую нашому класу...» **Година спілкування:** «Хочеш мати друга – навчись другом бути»

Орієнтовний зміст: зміст понять «друг», «товариш»; тест «Який ти друг?», підсумки.

Диспут «Чи потрібно стримувати власні емоції?»

Орієнтовний зміст: ознайомлення з поняттям «емоції», вплив емоцій на здоров'я, вправи «Вираження емоцій», «Відгадай», «Актори і глядачі», «Під ковпаком», «Мій страх», релаксаційний комплекс «Дім моєї душі».

Година спілкування «Вчимося бути толерантними»

Орієнтовний зміст: поняття «толерантність», обговорення ситуацій, коли доводилось хоч у чомусь поступатись, квітка «Толерантність», пам'ятка спілкування.

Бесіда «Як навчитися ввічливості?»

Орієнтовний зміст: ознайомлення з засобами самопізнання, головні умови вихованості, брейн-ринг, бліц-конкурс.

Година спілкування «Єдина справжня розкіш – це розкіш людського спілкування». (А. Екзюпері)

Орієнтовний зміст: вступна бесіда, поняття «спілкування», робота з прислів'ями та приказками, гра «Подаруй квітку», бліц - турнір, робота в парах, ситуативні задачі, гра «Хто більше назве чарівних слів».

Тренінгові заняття «Абетка взаєморозуміння»

Орієнтовний зміст: висловлювання учнів, обговорення випадків конфліктів, які виникли через відсутність порозуміння, вправа «Словесний портрет», вправа «Прогнозуємо вчинок», вправа «Про що «говорять» очі?», вправа « Відчуй настрій класу», вправа «Увійди в становище іншого».

Тренінгові заняття «Від стереотипу до взаєморозуміння».

Орієнтовний зміст: вступне слово вихователя, вправа «Портрет», вправа «Наші стереотипи»(робота в групах), вправа «Хто я: пташка чи листок?», підсумок.

Година спілкування «Милосердя і любов до ближнього»

Орієнтовний зміст: читання та обговорення оповідання Ю. Мушкетика «Черевики»; значення слів «блаженні», «помилувати», Божої заповіді «Люби ближнього, як себе самого»; пам'ятка милосердної людини.

Година спілкування «У твоїм слові – твоя душа...»

Орієнтовний зміст: легенда про розподіл властивостей, поняття «духовність», відеосюжет, вислови учнів, підсумок.

Бесіда «Хто людям добра бажає, той і собі має»

Орієнтовний зміст: вступне слово вихователя; відповіді учнів на запитання; робота з влучними виразами та прислів'ями; робота з загадками; заключне слово вихователя.

9 клас

Година спілкування «Душі людської доброта»

Орієнтовний зміст: музика Ф.Шуберта «Аве Марія», репродукція картини «Мадонна з немовлям»; зміст поняття «милосердя»; вірш К.Прохоренка «Шануйте, діти, матерів»; старість не оминати; діти-сироти, діти-напівсироти; заключні слова ведучих; пісня «Дай Бог», муз.Р.Паулса, сл.Є.Євтушенка.

Тренінгові заняття «Від стереотипу до взаєморозуміння».

Орієнтовний зміст: вступне слово вихователя, вправа «Портрет», вправа «Наші стереотипи»(робота в групах), вправа «Хто я: пташка чи листок?», підсумок.

Диспут «Культура – повага до людей і до себе. Чи вважаєш ти себе культурною людиною?»

Орієнтовний зміст: правила проведення диспуту; вступне слово вихователя; риси характеру, які треба в собі розвивати; риси характеру, яких треба позбутися; пам'ятка самовиховання, довідка.

Бесіда «Світське спілкування»

Орієнтовний зміст: бесіда проводиться у формі запитань та відповідей: про що слід говорити у світській бесіді; що називається «черговою усмішкою»; чи можна давати поради; яке значення компліментів у такій бесіді; що вважається непристойним під час бесіди і т. д.

Година спілкування (круглий стіл) «Чи стали ми інтелігентними?»

Орієнтовний зміст: підготовка класу з метою створення атмосфери невимушеності, відвертості; вступне слово вихователя; виступи учнів; підсумок вихователя.

Бесіда «Чоловіча розмова». Про чоловічу гідність, лицарство, силу мускулів і силу духу.

Орієнтовний зміст: дослідження етимології терміну «чоловік», значення слова «мужність»; основні риси справжнього чоловіка; характерні риси лицаря; підсумок вихователя.

Бесіда «Дівоча розмова». Про скромність і розкутість, сором і соромливість, розум і добру славу, красу і долю.

Орієнтовний зміст: вступне слово вихователя, обговорення народних прислів'їв та приказок про дівочу вроду та долю; коментар вихователя; виступи дівча зі своїми міркуваннями; підсумок вихователя.

Година спілкування (круглий стіл) «Мудрість – це розум, поєднаний з добротою»

Орієнтовний зміст: на дошці віршовані рядки В. Вихруща «Щастя – це вчинок гідний...». На

кожній парті – листок із основними питаннями, над якими будуть роздумувати учні і на які будуть давати відповіді; вступне слово вихователя; висловлювання учнів; сім діл милосердя; видатні українські добродійці; заключне слово вихователя.

Бесіда «Життя дано людині на добрі справи»

Орієнтовний зміст: вступне слово вихователя; народні прислів'я про добро та зло, виступи учнів; «Світ не без добрих людей» Теодора Кукурудзи.

Година спілкування «Про що розповів сімейний альбом?»

Орієнтовний зміст: вступне слово вихователя, розповіді учнів про сімейний альбом, підсумок.

Вечір відпочинку «Валентинів день».

Урок етикету «Зовнішній вигляд»

Виховний захід проходить у формі запитань – відповідей.

Бесіда «У пошуках спільної мови...»

Орієнтовний зміст: колектив, місце та роль кожного члену колективу, шляхи самовдосконалення; правила ефективної взаємодії.

2. Джерело патріотизму, національної гідності та правової культури.

Виховання в учнів поваги до України, рідного краю. Створення умов для розширення світогляду дітей завдяки вивченню ними народних традицій та звичаїв. Пізнання духовності нації, її ідейно-морального, емоційно-естетичного, художньо-творчого потенціалів. Розвиток національної свідомості учнів, патріотизму, почуття обов'язку.

Орієнтовна тематика, форми проведення та зміст виховних справ

8 клас

Класний лекторій: «Статут ліцею, Кодекс ліцеїста»

Заочна екскурсія: «Як би я змінив своє місто?»

Орієнтовний зміст: історія рідного міста, розгляд зображень визначних місць, обговорення проблем міста, вправа «Мікрофон», підсумки.

Інформаційно-пізнавальна година: «Права дитини на папері і в житті» (Конв. ООН «Про права дитини»)

Мандрівка у минуле: «Хто такі гетьмани?»

Орієнтовний зміст: вступне слово, запитання до учнів, виступи учнів, заключне слово.

Твір-мініатюра: «Якби я мав можливість, де б я побував?»

Усний журнал: « Національні символи України»

Орієнтовний зміст: державна символіка України: Герб, Гімн, Прапор; історія державної символіки ;

герби міст України, українські прапори різних історичних часів.

Інтелектуальна гра: «Мої права – мої обов'язки».
Орієнтовний зміст: поняття «право», «обов'язок»; права та обов'язки громадянина України; права українських дітей; підсумки.

Фестиваль: « Ми – діти козацької слави!»

Орієнтовний зміст: Запорізька Січ! Козацтво... Найлегендарніше минуле українського народу, його святиня. Конкурси: «Привітання», «Хто сильніший?», «Козацький гопачок», «Визволи побратима з полону», «Козацької пісні»; підсумки, нагородження.

Вікторина: «Знавці українських народних традицій та свят»

Орієнтовний зміст: поділ на команди, повторення правил, запитання, підсумки.

Заочна екскурсія історичними місцями Фастівщини.

Орієнтовний зміст: огляд фотографій із зображенням історичних місць Фастівщини, доповідь учнів, підсумок вихователя.

Година спілкування: «Ми є діти українські».

Орієнтовний зміст: читання учнями віршів про Україну, народна мудрість про рідну землю, Батьківщину; підсумок.

Вечір відпочинку: «Українська народна пісня – душа народу»

Орієнтовний зміст: класифікація української народної пісні, слухання запису пісень, виконання пісень учнями.

Інформаційно-пізнавальна година: «М. Грушевський про українську мову та українську школу»

Літературно-художня композиція: «Моя люба мово, мово українська!»

Орієнтовний зміст: великий скарб народу України – рідна мова; краса та велич української мови; дотримання мовних традицій; роль Т.Г.Шевченка у відродженні української мови.

Бесіда: «Проступок і злочин»

Орієнтовний зміст: відповідальність неповнолітніх; як розпізнати проступок і злочин; правові документи.

Диспут: «Свобода і відповідальність»

Бесіда: Співучасник злочину – теж злочинець»

Година спілкування: «Скорботний 33-й»

Орієнтовний зміст: вшанування пам'яті жертв голодомору; ознайомлення зі спогадами людей про ті часи.

Інформаційний лекторій: «Конституція – основний закон України»

Конкурс-змагання: «Ми – майбутні захисники Вітчизни».

Брейн-ринг: «Права дитини»

Орієнтовний зміст: інтелектуальний штурм, «Хто на що здатний», «Аукціон ідей», підсумок.

Інформаційно-пізнавальна година: «Основні документи, які захищають права людини».

Диспут: «Права і обов'язки вчителів і учнів»

Поетична година спілкування: «Моя сім'я, моя родина в житті і долі України»

Орієнтовний зміст: вивчення та декламування віршів, пісень, легенд, притч про батька, матір, сім'ю, Україну.

Усний журнал: «Криниця маминого серця»

Орієнтовний зміст: 1 «Культ матері в українській традиції»; 2 «Зовнішня краса жінки-матері»; 3 «Краса материнської любові, вірності».

Вечір-реквієм: «Чорнобиль – наш біль»

Орієнтовний зміст: вшанування пам'яті загиблих ліквідаторів аварії на ЧАЕС, поезія, опалена Чорнобилем; запалення ритуальних свічок.

Година пам'яті: «Пам'ять про вас у нашій серці жива»

Орієнтовний зміст: поети про війну, спогади свідків війни, воєнне дитинство, хвилина пам'яті.

Вікторина: «Моя земля – земля моїх батьків»

Орієнтовний зміст: об'єднання в команди; обрання журі; питання про історію, культуру, традиції українського народу і сімейні традиції; оголошення результатів; відзначення учасників та нагородження переможців

9 клас

Інформаційно-пізнавальна година: «Огляд подій в Україні і світі» (щотижня)

Бесіда: «Я живу тобою і для тебе»

Орієнтовний зміст: святково прибраний клас, на столі – вишитий рушник, гілка калини й пшеничне колосся, на видному місці – Державні символи України; читання учнями віршів українських поетів; слово вихователя; висловлювання учнів; обговорення обов'язків громадян, закріплених Конституцією України; підсумок вихователя.

Година духовності «Покрова – свято козацьке»

Орієнтовний зміст: вступне слово вихователя; виступ учнів-декламаторів; слухання коротких повідомлень учнів; підсумок вихователя.

Інформаційна година «Хто ти: українець чи малорос?»

Орієнтовний зміст: інформаційне повідомлення вихователя; деякі сторінки історії справжньої; творчість Т.Г. Шевченка; програма Кирило-Мефодіївського братства «Книга битія українського народу»; комплекс національної меншовартості; І.Я.Франко про трагедію бездержавності.

Свято «Андрієві вечорниці»

Свято «На Україні зоря засвітила»

Свято відбувається у вигляді вертепу.

Пошукова експедиція «Дзвони пам'яті» (Зібрання свідчень очевидців та їх потомків про страшні часи голодомору).

Година скорботи «У той голодний 33-й»

Орієнтовний зміст: слово ведучого; ілюстрація, фотознімки з книги О. Міщенка «Безкровна війна», виступи учнів; зачитування свідчень потомків очевидців, записані під час пошукової експедиції «Дзвони пам'яті»

Бесіда «Про права та обов'язки»

Орієнтовний зміст: права людини, згідно Конвенції ООН та Конституції України, діти зіставляють, що спільного в цих документах; обговорення обов'язків.

Бесіда «Стою струнко й урочисто, коли звучить гімн моєї держави»

Орієнтовний зміст: вступне слово вихователя, запитання до учнів; підсумок.

Інформаційно-пізнавальна година: «Українська національна ідея»

Орієнтовний зміст: без державної ідеології держава приречена; поняття «національно-державницька ідея», висловлювання учнів; Григорій Ващенко про реалії благ України; українофобія; завтра доля України залежатиме від вас.

Інформаційний лекторій « Не оскверняй душі своєї»

Орієнтовний зміст: найкоштовніший дар Божий, даний кожному народові, – це його мова: без неї

народу немає, мова – головний атрибут національності, її жива душа.

Бесіда «Чи здатні ми на подвиг?»

Орієнтовний зміст: вступне слово вихователя; обговорення питань, над якими учні думали перед бесідою; висловлювання учнів; уривки з книги І.Гермаківського «На чатах волі»; обговорення деяких героїчних постатей; підсумки.

Інформаційно-пізнавальна бесіда «Усі діти мають право на любов та піклування»

Орієнтовний зміст: любов та піклування у житті дитини, обов'язок батьків піклуватися про дитину, повага дітей до батьків; підсумки.

Конкурс «Барви рідного слова»

Орієнтовний зміст: правила конкурсу; план проведення конкурсу; об'єднання в команди; обрання журі; конкурсні завдання про українську мову, лексику, рідне слово; оголошення результатів гри; відзначення учасників та нагородження переможців.

Уявна екскурсія «Україно, матінко моя!»

Орієнтовний зміст: Україна: рідна земля, водні ресурси, історичні пам'ятки, звичаї та національні страви українців; фотOVERнісаж «Край де я живу»; стінгазета «Україно, матінко моя!»; підсумки екскурсії

Усний журнал «Національні символи – обереги українського народу»

Орієнтовний зміст: 1 сторінка – «Національні символи України»; 2 сторінка – «Народна

символіка»; 3 сторінка – «Образи – символи України».

Літературно-музична композиція
«Т.Г.Шевченко – національна гордість українського народу».

3. Джерело здоров'я та єдності з природою.

Вчити учнів відноситись до власного життя та здоров'я як до найціннішого скарбу. Стимулювати до здорового способу життя.

Формувати почуття особистої причетності до збереження природних багатств: ефективного й ощадливого використання всіх видів ресурсів; основ екологічного законодавства ; навичок правил техніки безпеки на природі; потреби в оздоровленні довкілля та участі у природоохоронній діяльності; навичок життєдіяльності в умовах екологічної кризи.

Орієнтовна тематика, форми проведення та зміст виховних справ

8 клас

Змагання «Веселі статі»

Анкетування «Шкідливі звички, які вони?»

Усний журнал «Твоє здоров'я у твоїх руках».

Орієнтовний зміст: 1сторінка – поняття «здоров'я»; 2сторінка – причини порушення здоров'я; 3сторінка – вислови видатних людей про життя і здоров'я; 4сторінка – фото колаж «Я і моє здоров'я»

Година спілкування: «Здорові діти – здорова нація»

Орієнтовний зміст: розкриття поняття «здоровий спосіб життя»; робота із загадкою, з прислів'ями, творча робота в групах, підсумок.

Година спілкування: «Що ми їмо?»

Орієнтовний зміст: рецепти довголіття; робота в групах по визначенню правильної системи харчування; виступи експертів; складання меню; висновки.

Година спілкування: «Національна українська їжа»

Орієнтовний зміст: поняття «національна страва»; виступ учнів; конкурс фольклору, де згадуються українські страви.

Рольова гра «Ми за здоровий спосіб життя».

Орієнтовний зміст: поняття «здоровий спосіб життя»; повідомлення про загрозу через шкідливі звички; розігрування ситуацій.

Година спілкування: «Чому звичка називається шкідливою?»

Орієнтовний зміст: розкриття поняття «шкідлива звичка», виступи учнів, виступи експертів про вплив шкідливих звичок на організм людини.

Бесіда: «СНІД та ВІЛ-інфекція».

Орієнтовний зміст: визначення поняття СНІД та ВІЛ, анкетування з метою виявлення обізнаності учнів про шляхи передачі хвороби, обговорення, підсумки.

Духовна бесіда: «Людське життя як найвища цінність».

Орієнтовний зміст: вступне слово вихователя, обговорення ситуацій, заключне слово вихователя.

Година спілкування з елементами тренінгу: «Мій режим дня»

Орієнтовний зміст: поняття «режим дня», важливість режиму для здорового розвитку; як дотримуватися режиму дня; вправа «Мій день»; підсумки.

Вікторина: «Яскраві барви здоров'я».

Орієнтовний зміст: об'єднання в команди; обрання журі; питання про фізичне, духовне, психічне здоров'я, природні та соціальні умови здоров'я; оголошення результатів гри; відзначення учасників та нагородження переможців.

Бесіда: «Наркоманія».

Орієнтовний зміст: поняття про термін «наркоманія»; колективне обговорення роздаткового матеріалу про наркоманію; приклади дії наркотичних речовин; виступ учнів-доповідачів; гра «Аргумент»; підсумок.

Година спілкування з елементами тренінгу: «Хто міцний тілом?»

Орієнтовний зміст: прислів'я, приказки про здоров'я; вправа «Я- висловлювання, ти – висловлювання»; гра «Спустити пару»; підсумки.

Конкурсна програма «Хто більше загадок знає?»(природа)

Усний журнал «Любімо світ, в якому ми живемо».

Орієнтовний зміст: 1сторінка – багатство природи України; 2сторінка – цілющі властивості рослин; 3сторінка – захоплення людини красою природи рідного краю; представлення стінних газет з екологічного виховання.

Година спілкування «Ми у відповіді за тих, кого приручили».(до всесвіт. дня тварин)

Орієнтовний зміст: розповіді учнів про своїх домашніх улюбленців; розкриття проблеми бездомних тварин; обговорення різних ситуацій; підсумки.

Конкурсна програма «Ми пов'язані з усім живим у природі».

Орієнтовний зміст: вступне слово вихователя; відбірковий тур; конкурс «Біологічний ритм», гра «Відгадай правило»; конкурс «Географічний калейдоскоп»; підведення підсумків.

Вікторина «Людина – частина природи, синонім якої – життя».

Орієнтовний зміст: об'єднання в команди; обрання журі; питання про рослинний і тваринний світ, природні явища; оголошення результатів.

Екскурсія у м. Умань, Софіївський парк .

Орієнтовний зміст: вивчення історії будівництва парку, відвідування парку «Софіївка», обговорення, підсумки.

Рольова гра « Ми всі господарі природи, тож бережімо її вроду»

Орієнтовний зміст: Червона книга України; браконьери та екологи, «зелені»; розігрування екологічних ситуацій; виставка учнівських робіт – пейзажів.

Тренінгові заняття «Здорова планета – здорова людина».

Орієнтовний зміст: поняття «здоровий спосіб життя»; визначення взаємозв'язку між

збереженням здоров'я кожної людини та оздоровленням екології планети.

Конференція «Земля – наш спільний дім».

Орієнтовний зміст: планування; добір матеріалу; заслуховування повідомлень; представлення проектів «Людина та природа як одне ціле»; природа – світ прекрасного; бережливе ставлення до природи.

Акція «Збережи та нагодуй птахів».

9 клас

Анкетування з метою вивчення рівня обізнаності підлітків щодо основ здорового способу життя.

Тренінг «Здоров'я – цінність нашого життя»

Орієнтовний зміст: представлення, оголошення мети, проведення вхідного анкетування, вироблення правил; вправа «Очікування»; вправа «Знайомство»; інформаційне повідомлення «Що таке здоров'я?»; гра-розминка «Масаж»; вправа «Модель здоров'я»; вправа «Перетворення»; вправа «Як розпорядитися своїм життям»; гра-розминка «Емоція по колу»; вправа «10 заповідей здоров'я»; вправа «Запитання-відповіді»; інформаційне повідомлення «Все залежить від тебе»; вправа «Кроки до здоров'я»; підсумки.

Виступ агітбригади «СНІД – проблема людства».

Проект «Паління» (збір інформації, відео, підготовка презентацій по темі)

Рольова гра «У сім'ї починає курити дитина»

Орієнтовний зміст: необхідно зіграти ролі: бабуся, дідусь, тато – директор тютюнової фабрики, син – винуватець «свята», подруга Маша, вчитель, шкільний лікар, друг Толік, менеджер з реклами, сусідка тітка Клава.

Конференція для старшокласників «Палити чи ні? Вибір за тобою»

Орієнтовний зміст: виступи історика, соціолога, хіміка, біолога, лікаря з відповідними до теми презентаціями.

Усний журнал «Алкоголь – друг чи ворог?»

Орієнтовний зміст: аналіз ситуації в Україні; історія відкриття алкоголю; вплив алкоголю на організм людини; причини вживання та шляхи залежності організму до алкоголю; наслідки вживання алкоголю.

Класний лекторій «Психологічні причини вживання неповнолітніми алкоголю та наркотиків».

Година спілкування «Сучасний екологічний стан України»

Орієнтовний зміст: інформаційне повідомлення вихователя, висловлювання учнів, підведення підсумків.

Година спілкування «Природа – це казка, яку треба читати серцем»

Орієнтовний зміст: природа, людина, Батьківщина; попіл Чорнобиля стукає в людське серце; «Любіть, шануйте, бережіть природу – вічне джерело нашого життя і нашої твердості». (М. Рильський)

Екскурсія до музею Чорнобиля у м.Київ.

Прес-конференція «Найважливіша проблема ХХІ століття. Захищаймо воду!»

Орієнтовний зміст: учні – «кореспонденти газет, журналів та інших ЗМІ» – ставлять питання. Їм відповідають заздалегідь підготовлені учні, які виступають у ролі вчених, природо охоронців, експертів, лікарів, політиків і т. д.

Вечір відпочинку «Поетична екологія»

Орієнтовний зміст: перед проведенням вечора клас було розділено на три групи. Кожна група отримала завдання: зібрати вірші українських поетів про природу, довкілля. Перша група працювала над тематикою: «Краса рідного краю», друга – «Оспівування дерев в українській поезії», третя – «Природу треба берегти, вона у небезпеці».

Уявна мандрівка у минуле «Екологія давньогрецького міста»

Козацькі змагання «Ми всі – нащадки славних козаків» (до Дня українського козацтва)

Орієнтовний зміст: підготовка питань про українські звичаї та традиції; спортивні конкурси на силу, спритність та витривалість, підведення підсумків.

Диспут «Здоров'я – це спадщина чи власне надбання?»

Орієнтовний зміст: цінність і неповторність життя людини, основні складові здоров'я, їх взаємозв'язок і взаємовплив, підсумки обговорення.

Інформаційно-пізнавальна бесіда «Бережи очі!»

Орієнтовний зміст: вплив сучасної техніки та косметичних засобів на зір людини, життя людей, які мають порушенням зору; висновки.

Бесіда «Що потрібно знати про венеричні захворювання»

Орієнтовний зміст: поняття «венеричні захворювання», різновиди та шляхи передачі захворювань, дбайливе та відповідальне ставлення до власного здоров'я.

Усний журнал «Яка їжа потрібна людині для здоров'я»

Орієнтовний зміст: 1 сторінка – раціональне харчування, 2 сторінка – шкідлива їжа, 3 сторінка – залежність здоров'я організму людини від їжі; 4 сторінка – добрі поради та рекомендації дієтологів.

Бесіда з елементами вікторини «Значення птахів»

Орієнтовний зміст: птахи у житті людини, використання птахів, налагодження місць гніздування птахів.

4. Джерело працьовитості та самовдосконалення.

Формувати в учнів ціннісне ставлення до праці, потребу і вміння працювати в колективі. Розширювати і поглиблювати знання вихованців про світ професій. Виховувати відчуття потреби у праці та самовдосконаленні через пізнання.

Орієнтовна тематика, форми проведення та зміст виховних справ

8 клас

Година спілкування «Школа – мій дім, я – господар у ній».

Орієнтовний зміст: вступне слово вихователя, наведення деяких даних вартості меблів, постільної білизни, опалення, електроенергії; необхідність праці, як природної потреби кожної здорової людини; обговорення з учнями умов навчання та проживання в ліцеї, підсумок.

Круглий стіл «Освіта – шлях до майбутньої професії»

Орієнтовний зміст: значення освіти для обрання майбутньої професії; обговорення проблемних питань у виборі професій та досягнення життєвого успіху; підсумки та рекомендації.

Акція «Віват, педагог!» Привітання ветеранів педагогічної праці з професійним святом.

Літературна вітальня «Книга вчить, як на світі жити».

Орієнтовний зміст: значення книги в житті людини, виступ учнів з даного питання, наведення прикладів світового надбання, збереженого в книзі; підведення підсумків.

Подорож у світ професій

Орієнтовний зміст: вступне слово вихователя; виступи учнів; виступ запрошених гостей; підсумок.

Година спілкування «Професії мого роду»

Орієнтовний зміст: вступне слово вихователя; повідомлення учнів про попередні дослідження; виставка фотографій; підсумок.

Екскурсія на підприємство ЕЛОПАК

Орієнтовний зміст: правила поведінки і техніка безпеки на підприємстві; ознайомлення з професіями, що є на заводі; діалог з працівниками «Запитуйте – відповідаємо», підсумок.

Година спілкування «Часу не марнуй».

Орієнтовний зміст: народні приказки про час; відповіді учнів на запитання; вікторина «Котра година?»; творче завдання «Склади свій розклад»; заключне слово вихователя.

Диспут «У чому сенс життя?»

Орієнтовний зміст: вступне слово вихователя; робота в групах; представлення учнями своїх проектів; підсумок.

КВК «Золотим рукам вклоняється земля»

Орієнтовний зміст: обираються дві команди учасників; підготовча робота – візитка команди та

домашнє завдання; представлення журі; конкурси на кмітливість та професійні знання та вміння; підсумки і нагородження переможців.

Бесіда « Чи творча я особистість?»

Орієнтовний зміст: обговорення вислову «Життя – театр , а люди в ньому – актори» великого Шекспіра; ділова гра «Учнівський ринг»; завдання на картках; підсумок.

Година спілкування «Імідж у нашому житті»

Орієнтовний зміст: вступне слово вихователя, допомогти вихованцям правильно визначити поняття «імідж»; робота у групах; рефлексія.

Година спілкування «Мистецтво навчання»

Орієнтовний зміст: вступне слово вихователя; відповіді учнів на запитання; творче завдання «Мудрість з Дерева пізнання»; виступи учнів; 10 умов успішного навчання; творча робота «Обличчя землянина»; підсумок.

Акція «Чиста кімната – чистий кабінет – чистий двір»

Орієнтовний зміст: інструктаж про правила поведінки під час прибирання; об'єднання у трудові загони; розподіл територій для прибирання і наведення порядку; підведення підсумків.

9 клас

Бесіда «Про освіту та освіченість»

Орієнтовний зміст:

вступне слово вихователя; обговорення слів італійського педагога Масару Ібуки, який стверджує: «Жодна дитина не народжується генієм і жодна – дурнем. Усе залежить від стимуляції і ступеня розвитку мозку у вирішальні роки життя дитини»; приклад життя знаменитого академіка Отто Шмідта; заключне слово вихователя.

Диспут «Чи кожна людина може стати видатною?»

Орієнтовний зміст: виховання та самовиховання; поняття «справжня людина» , людина «з великої букви», «з іскрою Божою»; ідеал молодої людини; талановитість, як основа успіхів; «рецепти» успіху.

Екскурсія на підприємство ЕЛОПАК

Орієнтовний зміст: правила поведінки і техніка безпеки на підприємстві; ознайомлення з професіями, що є на заводі; діалог з працівниками «Запитуйте – відповідаємо», підсумок.

Диспут (спроба самоаналізу) «Чи стали ми особистостями?»

Орієнтовний зміст: обговорення слів Т.Г.Шевченка, записаних на дошці: «Роботящим рукам...»; слово вихователя; відповіді на запитання анкети; у підсумку застерегти від самозаспокоєння одних і від розчарування та

зневіри інших, адже все ще можна виправити – життя у них ще попереду.

Година спілкування «Шлюб – вершина щастя чи початок випробувань?»

Орієнтовний зміст: вступне слово вихователя; відповіді учнів на запитання (надруковані задалегідь); наприкінці розмови вихователь підбиває підсумки.

Година спілкування «Світ твоїх захоплень»

Орієнтовний зміст: захоплення і мрії; ти і твої захоплення; сторінками книг і газет; життя цікаве, умій проявити себе.

Година спілкування «Життя – це мить, зумій його прожити»

Орієнтовний зміст: 1. Твоє життя неначе квітка, що пелюсточки ніжно обсипа. 2. Для чого ти живеш на землі? 3. Ти – будівник свого життя, творець свого щастя.

Година спілкування «Пізнай самого себе»

Орієнтовний зміст: вступне слово вихователя; самостійна робота учнів над питаннями, які є роздруковані на кожній парті; заключне слово вихователя.

Бесіда «Неповна сім'я – неповне й щастя»

Орієнтовний зміст: слово вихователя; обговорення деяких газетних історій; висловлювання учнів; підсумки.

Диспут «Будувати життя, чи пристосовуватись до обставин?»

Орієнтовний зміст: твоє майбутнє: чи впевнений ти у ньому, духовні та матеріальні блага, риси характеру.

Диспут «Гроші в нашому житті»

Орієнтовний зміст: історія виникнення грошей, національна грошова одиниця, раціональне використання грошей, питання для обговорення «Що означає бути заощадливим?»; підсумки.

Трудовий десант «Збережи природу рідного краю»

Орієнтовний зміст: план проведення десанту; проведення десанту; підсумки.

Література:

1. « Конвенція ООН про права дитини» ратифікована Постановою Верховної Ради України №789ХІІ(78912) від 27лютого 1991року та набула чинності для України 27вересня 1991року.
2. Закон України «Про освіту» - 1996
3. Закон України «Про виховання дітей та молоді»: Проект//Освіта України. – Вересень 2004 - №72
4. «Нові педагогічні технології»: Науково-методичний збірник – К. НМЦВО, НМЦСО, 2001, Вип.29-255е
5. «Освітні технології» Навчально-методичний посібник – К.:А.С.К., 2001
6. Федько О. «Цінності навчання і пізнання»// Завуч. – 2007 - №25
7. «Основні орієнтири виховання учнів 1-11 класів загальноосвітніх навчальних закладів»– 2011
8. «Зростаємо в любові»: Збірник методичних матеріалів для організації позакласної виховної роботи з учнями школи II - III ступенів / Авторів-укладачі: Н.В.Яременко, О.І.Боярчук, Л.В.Микитюк, Ю.П.Устич.
9. «Виховна система школи»/ Упоряд. В.В.Григораш. – Х.: Вид. група «Основа», 2006. – 128с.)
10. Г.М.Бондарчук, М.М.Тимочків «Виховні години» 8клас: На допомогу класним керівникам. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2006. – 60с.
11. О.І. Потапенко, В.І.Кузьменко « Шкільний словник з українознавства» - Київ: «Український письменник», 1995
12. «Ой, роде наш красний» уроки народознавства / Упорядник М.Г.Овдієнко
13. Г.І.Литвинюк, І.В.Олійник «Сценарії, рольові ігри, бесіди. 5-11класи. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2004. – 88с.
14. «Шкільний світ» №33(305), вересень 2005, №37(453), жовтень 2008
- 15.«Година спілкування» М.О.Володарська, упорядкування, 2009
- 16.«Виховні години для сучасних дітей» Л.Шелестова, Н.Чиренко, упорядкування, 2008